

"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: דורון (טיכנר)	שם פרטי: ציפורה (ציפי)
-------------------------	------------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: דויטש		בלועזית Deutsch	
שם פרטי איתו נולדתי: אווה		בלועזית Eva	
עיר לידה: בודפשט		בלועזית Budapest	
שם פרטי ושם משפחה של האב: מרדכי דויטש		שם פרטי ושם נעורים של האם: בלנקה קליין	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: בודפשט		בלועזית Budapest	
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) כיתה ד'		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמידה	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: בודפשט, הונגריה (שם העיר או האזור ושם הארץ)			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: בודפשט		בלועזית Budapest	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: בודפשט		תאריך השחרור: מאי 1945	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור לבית המשפחה בבודפשט הונגריה	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי		שנת עליה: יוני 1949	
		במידה ועלית באניה, ציין את שמה עצמאות	

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

המשפחה נולדה וגדלה בבודפשט הונגריה, הייתי בת זקונים למשפחה יהודית בת 4 ילדים -2 בנים ו2 בנות. אחד מאחיי נפטר כשהיה תינוק. הורי היו סוחרים עם עסק לחומרי הסקה וחימום שמכר ציוד לחנויות ולאנשים פרטים. העסק היה בבעלותו של אבי ואמי עזרה לו בניהול העסק. אבי, מרדכי דויטש, בא במקור מרומניה וגדל במשפחה חרדית ודתית מאוד ואמי, בלנקה קליין, נולדה וגדלה בהונגריה בגבול יוגוסלביה. כשאבי היה בן 13 שלחו אותו לקבל חינוך דתי בישראל, בעיר העתיקה בירושלים. לאחר 4 שנים חזר מישראל מכיוון שנמאס לו מהדת והוא החליט לחזור בשאלה. משפחתו לקחה את זה מאוד קשה ו"קראו עליו קריאה" ומאז ניתקו את הקשר עימו. הקשר חודש רק לאחר שנולדו הנכדים ואבי הצליח לפייס את משפחתו. לאחר שעזב את משפחתו ברומניה אבי הגיע לבודפשט בשנת 1923 ושם פגש את אימי ושנה לאחר מכן ב1924 הם התחתנו. ב1925 כבר נולד אחי הראשון. אני נולדתי בשנת 1933 וכאמור הייתי האחות הקטנה.

גדלתי בבית מסורתי. לפני המלחמה אבי היה הולך בימי שישי לבית הכנסת, והיו זמירות בערב שבת בארוחות המשפחתיות. חגגנו את כל החגים היהודים ואכלנו אוכל כשר כמובן, זוכרת שאימי לא ידעה לבשל טוב כל כך. הייתה לי ילדות רגילה, הוריי לא היו עשירים במיוחד אבל התפרנסו בכבוד. למדתי בבית ספר מעורב עם הונגרים נוצרים ויהודים, ורק שיעורי הדת היו מופרדים. התחלתי ללמוד בגיל 6 בשנת 1939 והספקתי ללמוד עד 1943 בלבד. הקשרים עם ההונגרים היו טובים ולא היו סימני אנטישמיות. היו לי חברות בבית הספר אבל אחרי שעות הלימודים היינו בעיקר בבית, עוזרים להורי בעבודות הבית. בתקופה זו עדיין לא היינו בתנועת נוער.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בשלב הראשון של כניסת הגרמנים להונגריה רק סומנו בתי היהודים ברחובות בבודפשט, מאוחר יותר במהלך 1943 היה המעבר לגטו. המשפחה שלי ואני עברנו להתגורר בבית אשתו של אח של אמי שהיה ממוקם בתוך הגטו.

בתחילה התגוררנו עמם בדירה למעלה ומאוחר יותר הדודה הסכימה שנגור במרתף בחדר ההסקה. כך שגרנו 8-9 חודשים במרתף הבית. היא אפשרה לנו להתקלח רק פעם בשבוע. במהלך החיים בגטו אבי היה מאוד חולה ואימי הייתה עסוקה בלטפל בו. את אחי לקחו למחנות עבודה, מהם ניסה לברוח מספר פעמים אך נתפס והוחזר. הזיכרונות שלי מהחיים בגטו הם המשחקים עם ילדים אחרים בחצר המשותפת, המוקפת בניינים של בתי היהודים. היה מותר לנו לשהות בחצר המשותפת ואת רוב היום העברנו במשחקי ילדים. לא למדנו בכלל.

אני לא הרגשתי כל כך את אוירת המלחמה והפחד, הייתי ילדה תמימה ולא זוכרת חוויית רעב ומצוקה יוצאות דופן ורוב הזמן גם הורי הסתירו ממני את זוועות המוות שהיה סביבנו. הפעם הראשונה שנחשפתי למוות היה כשהתבקשנו קבוצה של ילדים ללכת למקווה, שם אספו את גופות המתים והתפקיד שלנו היה לחפש בכיסי הנפטרים תעודות וחפצים שונים. את כל המתים היו אוספים במקווה ומשם מפנים אותם בעגלה. אני זוכרת כטראומה קשה את הפעם הראשונה שראיתי אנשים מתים, עד אז אבי היה מספר לי שהאנשים המתים הם בובות ראוה זרקות ברחוב. התפקיד שלנו היה לחפש בכיסי המתים ולהביא לרב את החפצים שמצאנו על הגופות. כשעה במהלך היום היינו צריכים לעבוד במקווה בעבודה שזכורה לי כטראומה קשה אבל את שארית היום היינו מעבירים בחצר.

בתוך הגטו הסתובבו שומרים הונגרים ולא נחשפנו כמעט לגרמנים עצמם. מה שזכור לי שההונגרים היו בוחרים אנשים ומוציאים אותם כביכול לעבודה בחוץ, אך בפועל היו יורים בהם מחוץ לגטו, על גדות נהר הדנובה. הורי שהו כל שעות היום במרתף ולא יצאו החוצה, אבי היה חולני ושכב במיטה ואימי לבשה חלוק של אחות וטיפלה בו. עד 1945 הצלחנו לשרוד בגטו, אחי נלקח למחנות עבודה אך הצליח לשרוד את התקופה. אני לא זוכרת כמעט קולות ירי, פיצוץ ומלחמה במהלך החיים הגטו, רק כשהרוסים התקרבו ושמענו את קולות הירי קרובים הבנו שעומדת להסתיים המלחמה.

ב8 במאי 1945 הגיעו הרוסים ושחררו את הגטו. גם הם לא היו מאוד נחמדים ובדרך גנבו ובזזו את הציוד שעוד נותר ליהודים. בסוף המלחמה, כשאני בת 12 עזבנו את הגטו וחזרנו לבית המשפחה בבודפשט. בבית שלנו גרו שכנים נוצרים, עד שהממשלה דאגה שיפנו אותם מהבית. כך שאני, הורי אחי ואחותי שרדנו את המלחמה. כל משפחתו של אבי מרומניה נספתה כולה למעט בת אחותו של אבי שניצלה מאושוויץ ועברה להתגורר עימנו בבית בבודפשט.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

אחרי המלחמה אני ואחותי מצטרפות לשומר הצעיר. לבית הספר חזרנו רק בספטמבר 1945. עד החזרה לבית הספר עזרנו להורים בפרנסת הבית. אבי הפך להיות סוכן ממתקים, ואחותי ואני עזרנו לו בגביית הכספים מהלקוחות הגויים. זו הייתה העבודה הראשונה שלי. לא היה קל להתפרנס אחרי המלחמה ובכדי לאפשר לנו לקנות אוכל למחייה נאלצנו גם למכור חפצים שנתרו בבית, כמו מצעים רקומים ומפות בעבודת יד. מכיוון שהיה קשה להשיג אוכל התקשינו לשמור על כשרות ובנוסף הוריי, לאחר המלחמה, הפכו להיות מסורתיים ולא קיצוניים. הם מאוד עודדו אותנו להצטרף לשומר הצעיר שהייתה תנועה ציונית חילונית. גם הורי הצטרפו לתנועת בורכוב- למבוגרים- של השומר הצעיר. בשומר הצעיר השאיפה הגדולה הייתה לעלות לישראל.

החזרה לבית הספר בבודפשט לא הייתה קלה כי כל שנה הועברתי לבית ספר אחר. השומר הצעיר לחץ עלינו ללכת לבית ספר חקלאי באזור צ'פל וללמוד מקצוע. אני נשלחתי ללמוד תפירה ושנה לאחר מכן הועברתי לבית ספר תרבות. החיים שאחרי המלחמה בבודפשט אופיינו בלימודים בבוקר, לאחר מכן המשכתי לעבוד ולעזור להורי בחנות סדקית שהייתה בבעלותנו ואת המשך היום העברתי בפעילות בתנועה.

בסוף 1948 תנועת השומר הצעיר החלה לארגן העלאת נוער יהודי לישראל בסתר. במהלך השנים שלאחר המלחמה השומר הצעיר נהג להוציא את קבוצות הנוער לקייטנות קיץ וחורף באזורים שונים בהונגריה. במרץ 1949 יצאתי במסגרת השומר הצעיר לכיוון ישראל. בפועל אני והורי לא ידענו ששולחים אותנו לישראל, אלא אמרו לנו שאני נוסעת לשבועיים לקייטנת חורף. לתנועה היה חזון להביא את כל היהודים לישראל והיה חשש שאם יספרו לנוער היהודי ולהוריהם, הם יחששו לשלוח את ילדיהם וכמו כן פחדו שהשלטונות יגלו את המטרה הסמויה.

נאספנו קבוצה של 80 ילדים בתחנת הרכבת, נפרדנו מההורים ולקחו אותנו לגבול עם צ'כיה. ברכבת אמרו לנו לעשות את עצמנו ישנים ולא לדבר הונגרית, כי הרי לא היו לנו דרכונים ואישורי מעבר. בסופו של דבר עלו עלינו ולקחו אותנו למעצר למשך חודש ימים. בשלב זה כבר סיפרו לנו שאנו עומדים לעלות לישראל. מצד אחד זו הייתה התגשמות המשאלה עליה חונכנו בשומר הצעיר ומצד שני עוד לא תפסתי את המשמעות של הפרידה הקשה מכל משפחתי וההתמודדות עם היציאה לעצמאות בגיל כל כך צעיר. הייתי בת 16 ובתמימותי חשבתי שאחותי והוריי יגיעו מיד אחרי, ואחי כבר היה בישראל באותה תקופה. לאחר המעצר צעדנו ברגל לכיוון וינה באוסטריה, ורק לקראת הסוף העלו אותנו על משאיות. הגענו למקום שנקרא הוספיטל האוס, ארגון הגוי'נט אסף שם את היהודים, סיפק ביגוד ושמיכות ושם המתנו כחודש ולאחר מכן העבירו אותנו לאיטליה משם עלינו לישראל.

כל המסע הזה נמשך מספר חודשים ממרץ 1949 עד יוני 1949. עלינו לארץ באונייה שנקראה "עצמאות". השיט באוניה היה איום ונורא ולא הפסקנו להקיא. הגענו לנמל בישראל ביום שישי לאחר כניסת השבת ולכן נאלצנו להישאר על האונייה עד יום ראשון. את הכניסה לישראל אני זוכרת כחוויה פחות טובה בגלל הבדיקות שעברנו בכניסה, חלוקת השמות המהירה וחיסוי הגוף ב DDT אחרי שלרבים מאיתנו היו כינים ולא החלפנו בגדים ימים ארוכים. את הקבוצה שלי לקחו במסגרת השומר הצעיר לעליית הנוער בקיבוץ חצור.

נא ספרי/ על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בקיבוץ חצור אנחנו משתלבים במסגרת הקיבוצית, לומדים ועובדים. אני לא רציתי לעבוד עם ילדים אז לקחו אותי לעבוד במכס ובמסגרייה. בנוסף שימשתי כמדריכה לקבוצת ילדים בני 10-11 שעלתה מעיראק. תוך 7 חודשים כבר דיברתי עברית שוטפת. התגוררנו בצריפים בשולי הקיבוץ במסגרת עליית הנוער. בשלב זה הקשר עם הורי היה דרך גלויות דואר בלבד, אחותי עלתה לארץ חצי שנה אחריי לקיבוץ גבעת עוז ואחי התגורר אז בנשר, חיפה. היינו יוצאים פעמיים בשנה בלבד לחופשה מהקיבוץ ואז הייתי נוסעת להיפגש עם אחיי. בסך הכל החזקתי מעמד בלי משפחתי בזכות ההזדהות שלי עם תפיסת העולם של השומר הצעיר, היינו אז "צרובים בציונות" ושרופים באידיאולוגיה, מגשימים את מה שרצינו וזה סייע לי להתגבר על הגעגועים למשפחה.

לאחר מכן התגייסתי לצבא, עשיתי טירונות כ-3 חודשים במסגרת גרעין נח"ל עם בנות עליית הנוער. לאחר מכן יצאתי ל"אחוזים" מטעם הגרעין להתיישבות חדשה בקיבוץ דביר. מכיוון שהיה לי חבר, הגרעין החליט להוציא את שנינו לאחוזים בידיעה שכנראה נתחתן ואז נשתלב בקיבוץ דביר. בסופו של דבר לא נשארתי בקיבוץ דביר וגם נפרדתי מהחבר. נשלחתי לקורס מ"כיות והפכתי להיות מ"כית בשנלר בירושלים. מכיוון שעזבתי את הקיבוץ, נותרתי חילת בודדה ובסופי שבוע נשארתי בבסיס כי לא היה לי לאן ללכת. מדי פעם הייתי נוסעת לאחי שהתגורר אז בקיבוץ פרוד. באחד מסופי השבוע בקיבוץ פרוד פגשתי את יוחנן שלימים הפך לבעלי. לאחר חודש, כשחזרתי שוב לביקור, הסתבר שיוחנן חלה בשחפת ואושפז לתקופה

ארוכה בבית חולים לחולי שחפת במגדיאל. יוחנן מאוד מצא חן בעיניי. גם הוא היה ניצול שואה מהונגריה. הוא היה בן בכור לחמישה אחים ששרדו את השואה יחד עם אימם. יוחנן עבר את המלחמה במספר מחנות עבודה, ומכיוון שהאם לא תפקדה כל כך יוחנן היה האח הגדול שלקח אחריות על אחיו ותפקד כאבא ואמא. אני שהייתי בלי הורים וכל כך רציתי משפחה מאוד התלהבתי מיוחנן. שלושה חודשים לאחר שהכרנו החלטתי להתחתן עם יוחנן שהיה מבוגר ממני בשנתיים.

החתונה הייתה במרץ 1952, בעוד יוחנן מאושפז בגלל מחלת השחפת. הוא קיבל יומיים חופש מבית החולים ואנחנו התחתנו בחתונה צנועה ברחובות, אצל קרוב משפחה רחוק של יוחנן. בחתונה היו אמא של יוחנן, אחי ועוד מניין שמצאנו ברחוב. לאחר החתונה יוחנן חזר לבית החולים ואני השתחררתי מהצבא ועברתי לגור עם אמו של יוחנן בקיבוץ פרוד.

לאחר 9 חודשים יוחנן השתחרר ועברנו לקיבוץ גבעת ברנר עם אימו וכל אחיו של יוחנן. עברנו לגבעת ברנר בעיקר בגלל שהם הסכימו לקבל את כל המשפחה יחדיו. שנה לאחר מכן ב-1953 נולדה בתי הגדולה רונית. כשבתי הייתה בת 9 חודשים מחלת השחפת חזרה להיות פעילה אצל יוחנן והוא אושפז שוב בבית חולים. כעבור חודשיים פרצה מגפת הפוליו-שיתוק ילדים-ורונית הקטנה בת 11 חודשים קיבלה שיתוק והפכה לנכה. ההתמודדות הייתה מאוד קשה. יוחנן היה מאושפז בתל השומר ואסור היה לספר לו על המחלה של רונית פן מצבו יחמיר, ואני נאלצתי להתמודד ולרוץ בין שניהם כי גם רונית אושפזה בבית חולים. מאוחר יותר רונית הועברה לבית החלמה בכפר מלל לטיפולי פיזיותרפיה ממושכים ואני בינתיים עבדתי בלילות בקיבוץ ובימים מבקרת את משפחתי החולה.

לאחר מספר חודשים בעלי ובתי חזרו הביתה. זו הייתה תקופה מאוד לא קלה אבל התמודדנו. אני רק רציתי עוד ילד, כדי לא להישאב לענייני המחלות בלבד וכעבור שלוש שנים מהולדת רונית נולד בני השני רמי-1956. בעלי התאושש והחל לעבוד כמסגר בקיבוץ ואני עבדתי מפעל לשימורים-רימון. בהמשך רצו לשלוח את יוחנן לשליחות בהונגריה, בלעד"י ובלי ילדי. אנחנו לא הסכמנו שיוחנן יסע לבד ובנוסף גם החלטנו לעזוב את הקיבוץ. היה מאוד לא נעים גם לסרב לתפקיד וגם להודיע על רצוננו לעזוב את הקיבוץ ולכן הודענו שאנו עוזבים מכיוון שאני רוצה לגדל את בתי המשותקת לבד בבית. הפעילו עלינו לחץ גדול מצד הקיבוץ אבל אנחנו קיבלנו החלטה שחיי הקיבוץ לא מתאימים לנו. אמנם מבחינתי היה מאוד מפחיד לעזוב את הקיבוץ בלי מקצוע ובלי עבודה מסודרת אבל זה היה רצון משותף של שנינו וזה עזר לנו להתמודד מול לחץ הקיבוץ.

בשנת 1958 עברנו לרמת החיילה בתל אביב, יוחנן מצא עבודה כמסגר ואני עבדתי כעוזרת בית בשעות הבוקר. התקופה בתל אביב הייתה אחת התקופות הכי יפות שלנו כמשפחה, אומנם התפרנסנו בדוחק והחיים לא היה קלים עם ההתמודדות עם בת משותקת אבל היינו מאוד מאושרים.

ב-1960 הוריי עלו מהונגריה. אבי כבר היה מאוד חולה ואמי לחצה לעלות לארץ כי פחדה שאם חס וחלילה אבי ימות בהונגריה היא לא תוכל לנטוש את קברו ולעולם לא תזכה להתאחד עם ילדיה, אז למרות חששו של אבי הם עלו בעזרת הסוכנות היהודית והמפגש עמם היה מאוד מרגש. הם אמנם עברו לגור עם אחותי הגדולה בקיבוץ גבעת עוז, קבוץ של השומר הצעיר, והיו רחוקים יחסית אבל הקפדתי לבקר אותם הרבה. עד עלייתם הקשר עמם היה באמצעות תחלופת מכתבים אחת לשבוע לפחות, חששנו לספר להם על מחלת הבת והוריי גילו שביתי משותקת רק לאחר המפגש בביתנו בתל אביב.

רק לאחר שהגיעו ארצה, ואני כבר הייתי אמא לילדים, הצלחתי לתפוס את הטראומה הגדולה שחוו הוריי עם עזיבתי הפתאומית כשעליתי לארץ עם השומר הצעיר. הקשר עם הוריי בארץ היה מצוין, למרות המרחק בין עפולה לתל אביב הם היו מגיעים להתארח אצלנו בחגים ובחופשות. הוריי שחיו בקיבוץ חילונו של השומר הצעיר ביקשו וקיבלו את האוכל לדירתם הקטנה ואמי בישלה לאבי אוכל כשר. ילדי זוכרים עד היום איך נהגו ללכת עם אבי, סבם, לבית הכנסת בחגים. לפני כעשר שנים הצבנו לוח זיכרון לאבי בבית הכנסת שבו נהג להתפלל.

ב-1967 עברנו לדירה גדולה יותר ברמת השרון בעיקר בגלל שאמו של יוחנן בעלי הפכה להיות סיעודית ועברה להתגורר עמו ואני טיפלתי בה בבית. בהמשך עברנו לגור ברמת אילן, בני רמי עבר לפניימה בכפר הירוק ורונית המשיכה בלימודיה בתיכון. לאחר סיום לימודיה פתחנו חנות למוצרי סריגה וביגוד שרונית ואני מנהלות יחדיו. לאחר חמש שנים של עבודה בחנות רונית התחתנה והקימה משפחה, סגרנו את החנות ואז החלטתי שאני חייבת לעשות משהו בשביל עצמי. אחרי כל כך הרבה שנים של תמיכה במשפחה ובילדי יצאתי ללמוד מזכירות רפואית והתחלתי לעבוד כמזכירה בבתי חולים, אלו היו שנים נהדרות מבחינתי.

ב-1981 החלטנו לעבור לערד, בעיקר בגלל מחלת האסטמה של בעלי יוחנן. עברנו לתקופת ניסיון של שנה ובסופו של דבר נשארנו שם 20 שנה. בערד המשכתי לעבוד במשך כ-11 שנה כמזכירה רפואית בבית חולים סורוקה בבאר שבע ולאחר יציאתי לפנסיה התחלתי להתנדב בערד בספרייה ובמועדון נשים. אני אישית לא במיוחד אהבתי את החיים בערד, העדפתי לגור באזורים ירוקים יותר ובעיקר קרוב לילדי.

ילדי התחתנו והקימו משפחות, מרונית שמתגוררת ביבנה יש לנו שתי נכדות ומרמי שגר בקריית שמונה היו לנו שתי נכדות ונכד. לפני כעשור עברנו טרגדיה משפחתית נוספת כשנכדי עופר, בנו של רמי, נרצח במהלך שהותו בבוליביה בהיותו בן 25 בלבד.

בשנת 2005, כשאני הגעתי לגיל 70, החלטנו לעזוב את ערד ולעבוד לדיור מוגן בגדרה. היה לי חשוב להיות קרובה יותר לילדים ולחיות חיי חברה פעילים יותר. המעבר לדיור המוגן היה מאוד נכון עבורי, אני פעילה מאוד ומתנדבת בניהול הספרייה, מעבירה חוגי ספרות ופרשת השבוע ומעורבת בחיי החברה. הפעילות ההתנדבותית עושה לי טוב ומאוד מעניין לי, אני מרגישה שאני לא מאכזבת. גם יוחנן גילה אחרי גיל 80 את כשרון הציור והפיסול שלו והוא עסוק שעות רבות בעשייה אומנותית.

מבחינת הקשר עם הנכדים, היה לנו חשוב בהגיעם למצוות ללוות אותם בעבודת השורשים ועם כל נכד נסענו לטיול שורשים

בבודפשט והונגריה כדי להראות להם את האזורים בהם נולדנו, גדלנו ועברנו את תקופת המלחמה. בבודפשט הלכנו לראות שוב את בתי הספר בהם התחנכנו, את בית המשפחה, בתי הכנסת בהם המשפחות התפללו והיה מאוד מעניין אך לא עשה לי כלום ברמה הרגשית.

המסר החשוב ביותר שאני מקפידה להעביר למשפחתי הוא שאין לנו מדינה אחרת. אפשר גם לראות בפועל שאף אחד מהמשפחה שלי ושל בעלי לא עזב את הארץ. אנו מקפידים לחגוג את כל חגי ישראל בסגנון החילוני. ביום העצמאות יש חגיגה משפחתית גדולה אצל בתי ובפסח אנו מדברים הרבה על ההשתחררות מהגלות ועל הניסיון לבנות את הארץ. את ספר המקרא אני מקפידה לקרוא וללמוד מהפן ההיסטורי של עם ישראל ופחות מהכיוון הדתי. אנו חיים בארץ בה יש לנו מדינה, שפה, צבא ובטחון ועל זה צריך לשמור תמיד! החיים מחוץ לישראל הם חיים על בלימה, מהפחד שתמיד יכולים לגרש אותנו.

ראיון: חיה דימנט

גדרה, דצמבר 2013

תמונה שלי בגיל 13 בהונגריה, פחות משנה לאחר המלחמה.

משפחת דויטש-משפחתו של אבי מרומניה. משנת 1930 אבי עומד מצד ימין, מתחתיו אימי ולצדה אחי הגדול. ליד אימי יושבים סבי (מצד אבי) וסבתי.

תמונה שלי כחיילת בנה"ל.

תמונה מהחתונה שלי ושל בעלי יוחנן דורון בשנת 1952